

Jaarrekening 1616 van het Gasthuis in Doesburg

De jaarrekening 1616 is andermaal opgesteld door gasthuismeester Jan Otten. Ook nu vindt er geen vermelding plaats dat hij deze taak tezamen met een of meerdere andere gasthuismeesters uitvoert. Zijn compagnon in 1616 was andermaal Frerick van den Dam. Zoals reeds vermeld in de vorige jaarrekening heeft Jan of Johan Otten in de functie van gasthuismeester een lange staat van dienst. In de Magistratenlijst wordt hij voor het eerst vermeld in 1601, om na enkele wisselingen met o.a. Gerbrand Peters, Aerndt Baerken, Frerick van Dam, Jan Minckhorst, Servais Petersen en Willem van Sambeeck onafgebroken – met uitzondering van het jaar 1604 - de scepter over het Gasthuis te zwaaien. Pas in 1636 behoort hij voor het laatst tot de magistratuur.

De indeling van de jaarrekening en is gelijk aan die van 1614. Ook nu heeft Jan Otten de uitgaven en inkomsten gerubriceerd per soort.

Het exploitatiejaar liep van 23 februari tot en met 22 februari en zoals gebruikelijk werd het exploitatiejaar dus afgesloten op 22 februari. Dat is de overbekende feestdag van Petri ad Cathedram, de datum waarop verlenging van de pachtovereenkomsten plaatsvond, maar ook de dag waarop burgemeesters, schepenen en gasthuismeesters werden benoemd.

Het nettoresultaat van de rekening wijkt sterk af van het resultaat 1614. Was er toen nog een overschot van 647 daller, 17 stuver en 10 penningen plus de waarde van een aantal geleverde producten in natura, in 1616 is er een tekort van 229 daller 5 stuiver en 2 penningen. Hier moet de waarde van de geleverde producten in natura nog afgetrokken worden. De waarde van de prijzen van roggen, weiten en overige producten worden helaas niet genoemd.

De uitkomst van de jaarrekening is redelijk betrouwbaar, omdat er duidelijk minder reken- en telfouten zijn gemaakt dan in 1614. Het nadelig saldo is ook dit jaar bepaald door de tellingen aan te houden die door de werkgroep telkens zijn getranscribeerd en dus ook nu niet de uitkomsten van de gasthuismeester.

Het is ook dit jaar opvallend dat een groot aantal aankopen van niet met name genoemde personen werd betrokken. Niet minder dan 113 betalingen vonden plaats aan een onbekend persoon (111 in 1614). Ook nu werd bij een betaling aan een niet genoemde persoon regelmatig de herkomst van degene genoemd aan wie iets betaald werd. Benamingen als: vreemt schipper, man van Zelhem, van Varssevelt, van Slangenborch, van Silvolde, van Lathum en nog enkele andere, komen ook dit jaar regelmatig voor. Met name de man van Zelhem scoort hoog. Liefst 18 keer wordt deze benaming genoemd en dan nagenoeg alleen voor turf en schansen. Waarschijnlijk dan toch een en dezelfde figuur.

Dit jaar vonden 6 verpachtingen plaats zonder vermelding van de naam van de pachter. Enige recherche in het Oude Gasthuisboek kan wel oplossingen bieden.

De exploitatie leunt ook nu in sterke mate op de opbrengsten van pachten, renten en inkoop in het Gasthuis. Toch zijn er grote verschillen tussen de hoogte en de soorten van ontvangsten en uitgaven over de jaren 1614 en 1616. Ter zake de volgende overzichten:

Inkomsten	1614			1616		
Rente met Pasen, met Martini en met Petri	40	20	0	38	19	8
Pacht groenlanden	1200	12	0	1209	22	8
Alderleij, waaronder inkoop Gasthuis	1165	21	8	265	1	0
Saet	77	19	8			
Restanten	163	15	8	32	26	0
Totalen	2647	28	8	1546	9	0

De opbrengsten aan renten en pacht van landerijen zijn nagenoeg gelijk gebleven. Geheel anders is dit met de opbrengsten onder de noemer 'allerleij' en dan met name de inkoop in het Gasthuis. Hier kan men gevoeglijk van 'Toevallige baten' spreken, die van jaar tot jaar sterk verschillen en de bedrijfsresultaten fluctuerend beïnvloeden. Het is ook bijzonder dat in 1616 geen verkopen van 'saet' hebben plaatsgevonden. Nadere analyse van dit gegeven is wellicht gewenst. Tot slot nog de ontvangsten van restanten. Kennelijk hebben de gasthuismeesters in 1614 forse middelen ingezet om de achterstallige pachten in te vorderen. Zoals reeds uit de jaarrekening 1614 blijkt werden de pachters nogal coulant behandeld als men niet op tijd betaalde. Omdat de saldi van de jaarrekeningen niet op exploitatiebasis zijn berekend, maar op basis van kasontvangsten en – uitgaven, kunnen grote verschillen ontstaan. Per saldo kan worden gesproken van een dramatische terugval in 1616 aan ontvangsten t.o.v. die van 1614.

De uitgavensoorten zijn als volgt te vergelijken:

Uitgaven	1614			1616		
Dienstverleningen, w.o. arbeiden, bidden, dorsen, bleken, daghuren e.d	267	14	4	163	8	8
Bouwwerkzaamheden, zoals leidekken, hooiberg bouwen en gebruikte materialen, zoals ijzerwerk, leien, kalk, spijkers etc	419	20	4	97	4	12
Hout, schansen en turf voor verwarming e.d.	80	12	0	107	17	0
Vleeswaren, w.o. varkens, spek, stier, schaap, vlees en vis	327	25	6	337	25	8
Levensmiddelen, w.o. bier, boter,	238	4	12	344	6	4
Levering goederen, w.o. dekens, doodskisten, kleding, kaarsen	87	29	0	97	18	2
Giften	48	7	8	63	4	4
Hooi	51	0	0	43	0	0
Aflossing obligatie	0	0	0	89	0	8
Kindsdeel kinderen Buijnck	94	19	0	0	0	0
Pontschattingen (belasting)	34	15	8	67	28	0

Rente	251	24	0	140	6	0
Restanten retour	104	4	0	219	14	8
Tijns	1	25	12	5	0	12
Totaal	2007	21	6	1775	14	2

De inkomsten zijn beduidend minder dan in 1614, maar dat geldt gelukkig ook voor de uitgaven, alhoewel in totaal de inkomsten meer tegenvielen dan de uitgaven in totaal meevielen.

De onderlinge verschillen zijn op sommige uitgaafonderdelen groot.

Voorts toont het uitgavenoverzicht aan dat in 1616 het merendeel van de uitgaven andermaal is besteed aan dienstverleningen, hout/turf/schansen, vis/vlees/levensmiddelen, dekens/kleding/doodskisten. Totaal bijna 1.050 daller. In 1614 bedroeg het totaal voor deze uitgavensoorten ongeveer 1.000 daller.

Voor bouwwerkzaamheden is beduidend minder uitgegeven, omdat er kennelijk geen grote klussen waren zoals in 1614 aan Klein Tellicus.

Veel pachtcontracten eisten behalve een pachtsom ook de levering van 'roggen, boekweit, haveren, erwten, garsten'. Via die weg werd ook nu voorzien in de noodzakelijke voedselvoorziening van het Gasthuis. Uit het uitgavenoverzicht blijkt dat met name 14 van de grote gasthuisboerderijen en gasthuislanderijen voornamelijk 'saet' e.d. aan het Gasthuis leverden. Dit heeft een aanzienlijke waarde vertegenwoordigd.

De totale som van de te betalen rente en restanten-retour bleef gelijk, alhoewel de onderliggende bedragen sterk verschilden.

Voor de overige verschillen in inkomsten en uitgaven wordt naar bovenstaande overzichten verwezen.

Voor een nadere specificatie van de verschillende soorten inkomsten en uitgaven wordt ook naar de gedetailleerde overzichten van alle inkomsten en uitgaven verwezen, die in de bijlagen na de transcripties zijn opgenomen. Deze bevatten veel informatie over de huishouding van het Gasthuis.

Ook deze transcripties zijn gemaakt door de archiefwerkgroep van Stad en Ambt Doesborgh. De samenstelling van de werkgroep was dezelfde als bij de rekening van 1614.